

गोदावरी फूल उत्पादनको व्यावसायिक योजना

क) खेती प्रविधि

परिचय

नेपालमा गोदावरी फूल धेरै नै लोकप्रिय छ र यसको खेतीमा समेत विस्तार भएको छ। यसलाई अंग्रेजीमा Chyrsanthemum भनिन्छ। यसको वानस्पतिक नाम Chyrsanthemum Spp हो र यो Compositae परिवारमा पर्दछ। नेपालमा यस फूल खेती सम्बन्धी विस्तृत अध्ययन-अनुसन्धान भई नसकेकोले गर्दा वर्षेनी भारत लगायत विदेशी मुलुकहरुबाट गोदावरी फूलका बेर्नाहरु आयात गर्ने गरिएको छ। यसरी बेर्नाहरु आयात गरिदाँ प्रशस्त मात्रामा रोग र कीराहरु पनि भित्रिएका छन्। तसर्थ आफ्नै देशमा व्यवस्थित रुपमा यो फूल खेती सम्बन्धमा अध्ययन-अनुसन्धान तथा स्थानीय हावापानी सुहाँउदा जातहरुको विकास एवं विस्तारमा जोड दिनुपर्ने तड्कारो आवश्यकता देखिएको छ। यसो गर्न सकेमा मात्र बेर्ना आयात गर्दा खर्च हुने रकम विदेशिनबाट जोगिन्छ भने अर्को तर्फ रोग तथा कीराहरु पनि नियन्त्रण गर्न सकिन्छ। हाम्रो देशमा उच्च पहाडदेखि तराईसम्मको हावापानीमा विभिन्न समयमा गोदावरी फूलको खेती गर्न सकिन्छ। जापान, फान्स र अन्य पश्चिमी मुलुकहरुमा गमला, एकेवाना र वुकेका रुपमा यसको अत्याधिक माग रहेको र करोडौंको खरिद बिक्री हुने गरेकाले नेपाली कृषकहरुले निर्यात गर्न सके अतिरिक्त आयको भरपर्दो स्रोत हुन सक्छ। हाल नेपालमा धेरै निजी नर्सरीहरुले टिस्युकल्चर प्रविधिबाट यस फूलको बेर्ना उत्पादन गरि बिक्रीवितरण गर्ने गरेको भए पनि स्वदेशी माग धान्न सक्ने गरि पर्याप्त भने छैन।

बेर्नाको तयारी

गोदावरी फूलको बेर्ना बिउ, कलमी/हाँगा, पुराना बोटका जराबाट पलाएका विरुवा छुट्याएर र टिस्युकल्चर प्रविधि बाट गर्न सकिन्छ। यी मध्ये कलमी सजिलो र प्रचलित तरिका हो।

- कलमी/कटिड : गोदावरी फूलको कलमी/कटिड बैशाखदेखि श्रावणसम्म राख्न सकिन्छ। यसरी कटिड गर्दा एकै बोटबाट २-३ पटकसम्म हाँगाहरु निकाली बेर्ना उत्पादन गर्न सकिन्छ। स्वस्थ बोटको टुप्पो भागलाई २/३ इन्च लामो काटेर छुट्याइन्छ र रुटिड हर्मोनमा चोपेर सफा गरी पखालेको बालुवाको बाकसमा रोपिन्छ। यसरी कटिड निकालिने विरुवामा समयसमयमा डिएपी वा कम्पोष्ट मल केही मात्रामा प्रयोग गर्न सकिएमा बढी हाँगाहरु आउने हुँदा बेर्ना उत्पादनमा सहयोग पुग्छ। कलमीमा तलका सबै पातहरु फिकेर माथिल्ला फुर्के टुप्पा मात्र राख्नु पर्छ। दुई हप्तामा कलमीमा जराको पूर्ण विकास हुन्छ भने अर्को दुई हप्तामा बेर्ना सार्नको लागि योग्य हुन्छ। कलमीमा धेरै पानी राख्नु हुँदैन र धेरै घाम पनि लान्न दिनु हुँदैन। वर्षा याममा बालुवामा चिस्यान छ भने पानी नराख्दा पनि हुन्छ।
- सकर विभाजन : फूल फुलिसकेका बोटहरु पुष माघको जाडोमा सुषुप्त अवस्थामा रहन्छन्। फाल्गुन-चैत्र देखि ती बोटहरुका फैलिएका जराबाट प्रशस्त मात्रामा नयाँ पालुवाहरु पलाउन थाल्दछन् र बैशाख-जेठ सम्म विरुवा वृद्धि हुँदै जान्छन्। ती विरुवाहरुका जरा समेत फिकेर असारको पहिलो हप्तादेखि विभाजन गरी नयाँ उत्पादनको लागि सार्न सकिन्छ।
- टिस्युकल्चर : टिस्युकल्चर प्रविधिको अवलम्बनबाट बढी संख्यामा बेर्ना

उत्पादन गर्न सकिन्छ तर यसका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न रसायनहरु विदेशबाट आयात गर्नुपर्ने र प्राविधिक रुपमा दक्ष जनशक्ति आवश्यक हुने भएकोले ज्यादा खर्चिलो हुन जान्छ। उपयुक्त प्रविधि अपनाईएको खण्डमा ९०-९५ प्रतिशत कटिड सफल भै बेर्ना उत्पादन गर्न सकिन्छ। यसरी राखिएका कटिडहरु जरा आएको ४०-५० दिनमा गमला वा फिल्डमा रोप्नको लागि तयार हुन्छ।

हावापानी

गोदावरी फूलको खेती समुद्र सतहबाट १०० - २७५० मिटरको उचाइमा गर्न सकिन्छ। यो भन्दा उच्च स्थानमा भने ज्यादा ठन्डीका कारणले फूल फुल्न ढिला हुने भएकोले प्लाष्टिक घरमा खेती गर्न सकिन्छ।

लगाउने समय

गोदावरी फूलको कटिड बैशाखदेखि श्रावणसम्म राख्न सकिन्छ। यसरी राखिएको कटिडमा जरा आएको ४० देखि ५० दिनमा बेर्ना रोप्नको लागि तयार हुन्छ। गोदावरी फूलका प्रकारहरु :

इन्कर्भ इन्टरमिडिएट रिफ्लेक्स स्पाइडर पोमपोम

एनिमोन स्पुन क्विल स्प्रे मिनिएचर

कट्फ्लावरमा उपयुक्त जातहरु :

- **Regalia:** यसको फूल कलेजी रातो रङको हुन्छ। यसको उचाइ ९० से.मी. हुन्छ भने एक बोटमा ४०-५० वटासम्म फूल फुल्दछन्।
- **Canco:** यसको फूल वरिपरि सेतो र बीचमा पहेँलो रङको हुन्छ भने फूलको आकार लाहुरेफूलको जस्तो देखिन्छ। यसमा एक बोटमा १५-२० वटासम्म फूल फुल्दछन् र फूल पनि धेरै दिनसम्म रहिरहन्छ।
- **Fairie:** यसको फूलको रङ रातो-सेतो जस्तो देखिन्छ र फूलको आकार लाहुरेफूलको जस्तै हुन्छ। यसमा एक बोटमा १०-१३ वटासम्म फूल फुल्द छन्।
- **Brightness:** यसको फूल रातो कलेजी रङको हुन्छ भने बोट करिव ६० से.मी. सम्म अग्लो हुन्छ। यसमा एक बोटमा ३०-४० वटासम्म फूल फुल्द छन्।
- **Chermspoon:** यसको फूलको रङ कलेजी रातो हुन्छ भने बोट करिव ९० से.मी. सम्म अग्लो हुन्छ।
- **Jantewvells:** यो जातको फूलको रङ र आकार सयपत्री जस्तै हुन्छ र एक पटकमा २० वटासम्म फूल फुल्दछन्।

जग्गाको छनौट

गोदावरी फूललाई जमिनको जुनसुकै मोहडामा पनि लगाउन सकिने भएता पनि उत्तर पश्चिम मोहडामा यसको खेती राम्रो हुन्छ। बोटमा सिधै घाम पर्दा फूलको थुँगामा नोक्सान पर्ने हुँदा त्यस्तो अवस्थाबाट भने बोटलाई जोगाउनु पर्दछ। गोदावरी फूल खेती गर्नुभन्दा पहिले जग्गाको अवस्था, पानीको स्रोतको स्थिति र बजारको अवस्थालाई समेत विचार गर्नुपर्ने हुन्छ।

जमीनको तयारी र बाली व्यवस्थापन:

गोदावरी फूल रोप्नुभन्दा पहिले जग्गामा चारैतर्फ २५-३० से.मी. को कुलेसो बनाई

पानी निकासको प्रबन्ध मिलाउन अति जरुरी हुन्छ। गोदावरी फूल खेती गरिएको जग्गामा पानी जम्ने अवस्था रह्यो भने विरुवा पहेँलो भई जरा कुहिएर विरुवामा नोक्सानी पुग्दछ। त्यस्तै, रोपिएका विरुवाहरु हुर्कदै जाने क्रममा आवश्यकताअनुसार हाँगाहरुको काटछाँट र कोपिलाहरुलाई थिनिङ गर्दा सानो सिकेचरले हल्कासँग गर्नुपर्दछ। कोपिला थिनिङ गर्नाले आफ्नो आवश्यकता अनुसार एउटा बोटमा १०-१२ वटा कट्फ्लावर फुलाउन सकिन्छ।

मलखादको मात्रा र प्रयोग विधि

क्र.सं.	मलखादको नाम	प्रति रोपनी	प्रयोग गर्ने समय
१	कम्पोष्ट/गोठेमल	३०-४० डोको	रोप्नु भन्दा हप्ता पहिले
२	क्यालसियम एमोनियम नाईटेट	८० के.जी.	तीन भाग लगाई, पहिलो एक भाग जमीनको अन्तिम तयारी/रोप्ने समयमा, दोस्रोभाग रोपेको १ महिनापछि। तेस्रोभाग रोपेको २ महिनापछि।

यदि गमला वा प्लाष्टिक ब्यागमा रोप्ने हो भने माटो, मल र बालुवा ६०:२०:२० का दरले मिसाई बेर्ना लगाउने माध्यम बनाउन सकिन्छ।

विरुवा रोप्ने तरिका

गोदावरी फूल खेतीका लागि ड्याडको चौडाइ ६० से.मी., उचाइ १५ से.मी. र आवश्यकता अनुसारको लम्बाइ कायम गर्न सकिन्छ। ड्याडमा रोप्दा एक बोटदेखि अर्को बोटको दूरी २५-३० से.मी. र विरुवाको एक लाइन देखि अर्को लाइनको दूरी ३० से.मी. कायम गरी रोप्नुपर्दछ।

सिंचाई

गोदावरी फूल खेती गरिएको जग्गामा पानी जम्ने अवस्था रह्यो भने विरुवा पहेँलो भई जरा कुहिएर विरुवामा नोक्सानी पुग्दछ। त्यसैले जमिन तयारी गर्दा नै पानीको राम्रो निकासको व्यवस्था गर्नुपर्छ। विरुवा रोप्ने बित्तिकै पानी राख्नुपर्दछ। प्रत्येक साता आवश्यकता हेरी विहान सबेरै पात र फूल नभिज्ने गरी पानी हाल्नु लाभदायक हुन्छ। फूललाई केही दिन टिकाउनका लागि गमलामा भए २-३ दिन बिराएर र जमिनमा भए ४-६ दिन बिराएर पानी दिनुपर्दछ। यसरी पानी दिएर फूललाई बोटमा नै बढी समयसम्म राख्न सकिन्छ।

गोडमेल

माटो खुक्लो भएर विरुवा राम्ररी बढ्न सकोस् भनेर नै भारपात फिक्ने र गोडमेल गर्ने गरिन्छ। यस फूलको विरुवालाई हप्तामा दुई पटक राम्ररी गोडमेल गर्नु पर्दछ।

घोचा राख्ने

गोदावरीको विरुवामा धेरै हाँगाहरु राख्नु हुँदैन। बेर्ना रोपेर बोटको उचाइ १५-२० से.मी. को भएपछि ५०-६० से.मी.लामा बाँसका भाटाहरुका घोचा गाड्नुपर्दछ र विरुवालाई अंग्रेजी ए (A) आकारमा मोटो धागोले भाटामा बाँध्नुपर्दछ। यो कार्य भाद्रको दोस्रो हप्तादेखि शुरु गर्नु पर्छ। यसो गर्दा बोट हल्लिन नपाउनुका साथै स्वस्थ हुन्छ।

कोपिला निकाल्ने

फूलको कोपिलाहरु लाग्न थाले पछि प्रत्येक हाँगामा १-२ मुख्य कोपिला राखेर वरिपरिका मसिना कोपिलाहरु टिपिदिनु पर्छ। कोपिला टिप्ने कार्य असोजको पहिलो हप्ता देखि गर्नु पर्छ। यसो गर्दा फुल्ने फूलको आकार ठूलो हुन्छ।

फुलाउने प्रक्रिया र फूलको विकास

असोजको अन्तिम देखि कार्तिकको दोस्रो हप्तासम्ममा विरुवाको जात अनुसार फूल फूल्ने हुन्छ। प्रत्येक ६० देखि ७० से.मी. का स्वस्थ हाँगाहरुमा २० देखि ३० से.मी. सम्मका फूल फूल्न सक्छन् जसको बजार मूल्य राम्रो छ। प्रत्येक विरुवाबाट ७-१० वटा फूलयुक्त स्तरिय हाँगाहरु लिन सकिन्छ।

कृत्रिम तरिका

गोदावरी फूललाई कृत्रिम तरिकाबाट बाह्रै महिना फूलाउन सकिन्छ। यसको लागि प्रकाश र तापक्रम नियन्त्रण गर्न सकिने कक्षको आवश्यकता पर्दछ।
➤ प्रकाश नियन्त्रण
गोदावरी फूललाई दिनको १० घण्टा मात्र घामको उज्यालो दिएमा फूल फुलाउन सकिन्छ। यसको लागि औसतमा साँफ ५ बजेदेखि बिहान ७ बजेसम्म बाक्लो कालो पर्दाले ढाकी दिनु पर्छ। यसरी १४ घण्टाको लगातार अँध्यारोपनाले विरुवामा कोपिला लाग्ने प्रकृया शुरु हुन्छ। गोदावरी फूललाई प्राकृतिक समयभन्दा पछाडी फुलाउनु परेमा विरुवामा राती ११ बजेदेखि २ बजेसम्म प्रकाश दिनसकेमा अपुष्पिक अवस्थामा रहिरहन्छ, र चाहेको समयमा फेरी १४ घण्टासम्म लगातार अर्ध्याँरो बनाइदिएर फूल फुलाउन सकिन्छ।

१० घण्टा	+	१४ घण्टा	=	फूल फुल्ने
उज्यालो लगातार		अँध्यारो लगातार		
१० घण्टा	+	१४ घण्टा	=	फूल फुल्ने
उज्यालो लगातार		अँध्यारो अवरोध		
१० घण्टा	+	१४ घण्टा	=	फूल फुल्ने
उज्यालो लगातार		अँध्यारो लगातार		

कुनै विरुवालाई मसिर र पौषमा फुलाउनु प्त्यो भने सामान्य सुत्र अनुसार प्रत्येक दिन राती ११ बजे देखि २ बजेसम्म बिजुलीले उज्यालो पारिदिनु पर्छ। त्यसो गरेसम्म विरुवामा कोपिला लाग्न सक्तैन। फेरी कोपिला लगाउनु परेमा लगातार १४ घण्टा अँध्यारो पारिदिनु पर्छ। उक्त समयमा चन्द्रमाको उज्यालो मात्र पनि पर्न गएमा फूल फुल्ने कार्यमा बाधा पर्न सक्छ।
➤ तापक्रम नियन्त्रण
गोदावरी कक्षको तापक्रम १० डिग्री सेल्सियस भन्दा घट्न गएमा हिटर वा बिजुली वा अन्य कृत्रिम तरिकाले तापक्रम बढाउनु पर्दछ।

रोग तथा कीरा व्यवस्थापन

गोदावरी फूलको बोटमा कालो र हरियो लाही कीराबाट पातको भित्री भाग र डाँठमा आक्रमण गरि बोटको रुप र फूलको आकार बिगारिदिन्छ। त्यसैगरि भुसिलकीरा पनि गोदावरी फूलमा लाग्ने एक कीरा हो। यी दुवै कीराको लागि

महिनाको दुई पटकका दरले रोगर, नुभान, डिमाक्रोन आदि जस्ता कीटनाशक विषादीहरुमध्ये कुनै एक २ मि.लि. प्रतिलिटर पानीका दरले राखी छर्न सकिन्छ। यदि एउटै गमलामा १-२ वर्षसम्म गोदावरी फूलको विरुवा लगाइएमा खुमे कीराको प्रकोप बढ्न सक्ने भएकोले वर्षको २ पटक २-२ ग्राम फ्युराडन विषादी गमलाको वरिपरि ४-५ से.मी. गहिरो पारी छरेर माटोले पुरिदिनुपर्दछ। गोदावरी फूलमा मुख्यतया लिफस्पट र पाउडरी मिल्ड्यु रोगले बढी सताउने गरेको छ। लिफस्पटबाट बचाउनको लागि विरुवाको उचाइ ८-१० से.मी.को भएपछि इन्डोफिल विषादी २ ग्राम प्रतिलिटर पानीमा राखी १५-१५ दिनको फरकमा कोपिला नलागेसम्म छरिरहनुपर्दछ। पाउडरी मिल्ड्यु रोग लाग्न नदिनका लागि काराथेन वा क्यालिसिन भोल १ लिटर पानीमा २-३ मि.लि. राखी १-२ पटक छर्नुपर्दछ।

फूलका हाँगाहरु (कट्फ्लावर) लिने तरिका
कट्फ्लावरको लागि फूलको बाहिरी दुई पत्ता खोलिएपछि ४५-६० से.मी. लामा हाँगाहरु निकाल्नुपर्छ। यसरी लैदा केही दिनसम्म फूल सुरक्षित रहने हुँदा टाढा पठाउनको लागि समेत मद्दत पुग्छ। यसरी लिइएका कट्फ्लावर हाँगाको फेदमा पानीमा भिजाएर केही मात्रामा भ्याउ राखेमा कोपिला ओइलिनबाट बच्दछ।

ग्रेडिङ
फूलको आकार र हाँगाको लम्बाईका आधारमा गोदावरी फूललाई ग्रेडिङ गरिन्छ।
गोल्ड : ७५ से.मी. लामो फूलको हाँगा र १५ से.मी. परिधिको फूल
सिल्भर : ६६ से.मी. देखि ७५ से.मी. लामो फूलको हाँगा
ब्रोन्ज : ६६ से.मी. भन्दा छोटो फूलको हाँगा

प्याकेजिङ्गको तरिका तथा सामग्री
गोदावरीको कट्फ्लावर प्याकेजिङ्ग र ढुवानीको लागि प्लाष्टिकको बाल्टिन वा अन्य भाँडोमा पानी राखी त्यसमा फूलको डाँठको भाग ढुवाइ बेट प्याकेज (wet package) को रुपमा बजारमा लैजान सकिन्छ।

भण्डारण गर्ने तरिका
➤ कट्फ्लावरलाई चिसो ओभानो घाम नलाग्ने ठाउँमा अखवार ओछ्याइ एक दुइ दिन राख्न सकिन्छ।
➤ बढी दिन राख्नु परेमा रेफ्रिजरेटरमा ६-७ डि.से. तापक्रममा भण्डारण गर्नु बेस हुन्छ।

ध्यान पुर्‍याउनु पर्ने कुराहरु
➤ प्लाष्टिकको बाल्टिनमा पानी राखी त्यसमा फूलको डाँठ भाग राखेर एक दिन विराइ पानी फेर्दै र डाँठको टुप्पो तलबाट १.५ देखि २ से.मी. सम्म एक दिन विराइ काटी रहेमा फूल चाँडै ओइलिन।
➤ गमलामा राखेको फूललाई धेरै दिन सम्म ताजापना कायम गरी राख्न चिनी र साइट्रिक एसिडको पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ।
➤ इथिलिन उत्पादन गर्ने फूलहरुबाट नफुलेका फुलहरुलाई बचाई राखेमा अलि दिन भण्डारण गर्न सकिन्छ। त्यस्तै गरी भण्डारण गरिएको फूल छिटो फुलाउनु आवश्यक परेमा फुलिरहेको फूलको बीचमा राखेमा छिटो फुल्ने हुन्छ।

ख) गोदावरी फूलको उत्पादन एवं बजार लागत तथा लाभ विश्लेषण

जग्गा : ३ रोपनीको लागि			प्रथम वर्ष			द्वितीय वर्ष		तृतीय वर्ष		चतुर्थ वर्ष	
क्र.सं.	विवरण	एकाई	परिमाण	दर रु.	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम	परिमाण	रकम
१	स्थीर लगानी				५०५५०		५००००		५३३००		५६९३०
१.१	जग्गा भाडा	रोपनी	३	१००००	३००००		३३०००		३६३००		३९९३०
१.२	मेशिन तथा सामग्रीहरु										
	स्प्रेयर	संख्या	१	३०००	३०००		०		०		०
	कोदालो	संख्या	४	४००	१६००		०		०		०
	पुनिड चक्कु	संख्या	२	४७५	९५०		०		०		०
१.३	सिँचाई व्यवस्थापन	रोपनी	३	५०००	१५०००		१५०००		१५०००		१५०००
१.४	मर्मत संभार	सरदर	०		०		२०००		२०००		२०००
२	वार्षिक संचालन खर्च				१८१७३४		१९२५९६		२०४६४१		१५२१८१
२.१	बेर्ना	संख्या	६५७१	१०	६५७१०	६५७१	६५७१०	६५७१	६५७१०		
२.२	ज्यामी	जना/प्रति वर्ष	२	४८०००	९६०००		१०५६००		११६१६०		१२७७७६
२.३	मल (कम्पोष्ट)	के.जी.	२०००	१	२०००		२०००		२०००		२०००
२.४	मल (रसायनिक)										
	युरिया	के.जी.	६	१८	१०८	४	७२	४	७२	४	७२
	डि.ए.पी.	के.जी.	८	३२	२५६	७	२२४	७	२२४	७	२२४
	पोटास	के.जी.	८	२०	१६०	७	१४०	७	१४०	७	१४०
२.५	बाली संरक्षण रसायनहरु	सरदर			९०००		९९००		१०८९०		११९७९
२.६	नर्सरी व्यवस्थापन	सरदर			४०००		४०००		४०००		४०००
२.७	अन्य				४५००		४९५०		५४४५		५९८९.५
	जम्मा खर्च				२३२२८४		२४२५९६		२५७९४१		२०९१११
२.८	जम्मा संचालन खर्चमा व्याज	%		१६	२९०७७		३०८१५		३२७४३		२४३४८.९
२.९	हास कट्टी	सरदर			०		१०००		१०००		१०००
	कूल खर्च (लगानी)				२६१३६१		२७४४११		२९१६८४		२३४४५९
३	उत्पादन अनुमान (रकममा)				४१९०००		५१३५००		५९८०००		५९८०००
	कट्फ्लावरहरु	संख्या	३००००	१२	३६००००	३५०००	४२००००	४००००	४८००००	४००००	४८००००
	अन्य फूलहरु	के.जी.	५००	१८	९०००	७५०	१३५००	१०००	१८०००	१०००	१८०००
	बेर्ना	संख्या	५०००	१०	५००००	८०००	८००००	१००००	१०००००	१००००	१०००००
४	बजार लागत	सरदर			५०००		५५००		६०५०		६६५५
५	कूल नाफा				४१४०००		५०८०००		५९१९५०		५९१३४५
६	खुद नाफा				१५२६३९		२३३५८९		३००२६६		३५६८८६
	नाफा र लागतको अनुपात (B/C Ratio)				१.५८४		१.८५१२		२.०२९४		२.५२२२

सन्दर्भ सामाग्री :
➤ Business Plan for Cut Flower, Chrysanthemum, Volume IV (FAN), July,1995
➤ कट्फ्लावर, जडिबुटी, फूल विरुवा, रोग, कीरा, बोनसाइ र गार्डेन बनाउने प्रविधि (२०६४), वासुदेव कर्माचार्य
➤ गोदावरी फूलको खेती (२०५३), वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, वनस्पति विभाग, थापाथली, काठमाडौं

गोदावरी फूल उत्पादनको व्यावसायिक योजना

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
कृषि व्यवसाय प्रबर्द्धन तथा बजार विकास निर्देशनालय
कृषि व्यवसाय प्रबर्द्धन कार्यक्रम
हरिहर भवन, ललितपुर
फोन: ०१-५०१०२५३, ५०१००२६ फ्याक्स: ०१-५५२४२२७
ई-मेल: agribizpromotionnepal@gmail.com, app@agribiz.gov.np
२०७०/७१